

NEKAD I DANAS: Nosači zvuka

17.12.2021. 17:56

Share

Tweet

Share

Ovisno o tome kada ste rođeni, tijekom vašeg života način na koji slušamo glazbu vjerojatno se promijenio nekoliko puta. Preko ploče, kazete i CD-a do novih tehnologija koje su rezultirale eksplozijom streaming servisa, industrija i kultura nosača zvuka živa je i konstantno evoluirala. Ovo je priča o nosačima zvuka u Hrvatskoj nekad i danas.

Još od starih kultura glazba je zauzimala važno mjesto u društvu. Bila ona vezana za religijske obrede, slavlja, žetvene svečanosti, krunidbe, ratne pohode, evolucija glazbe isprepletana je s razvojem ljudskog društva od početaka do danas i čovjek je uvijek tražio načine kako da ju drži što bliže sebi. Prvi korak prema glazbenoj industriji kakvu danas poznajemo i modernoj konzumaciji glazbe bio je izum mehaničke naprave za snimanje i reprodukciju zvuka, odnosno fonografa koji je 1877. godine dizajnirao Thomas Alva Edison, a prvi uspješni mehanizam za snimanje i reproduciranje zvuka (<https://www.thoughtco.com/emile-berliner-history-of-the-gramophone-1991854>) patentirao je desetljeće kasnije, 1887. godine, Emile Berliner i nazvao ga gramofon.

Od tada do danas nosači zvuka promijenili su mnoge formate, padali u zaborav i/ili pobjedonosno se vraćali u život zahvaljujući aktualnim trendovima. Prvu ploču našim prostorima (<https://www.gitare.info/page.php?al=alias8083>) proizveo je Jugoton 1947. godine, a bila je riječ o singlici na kojoj su se nalazile dvije dalmatinske skladbe "Ti tvoji zubići" i "Jedan mali brodić" u izvedbi Zagreb Male Quinteta.

Tagovi

[Nekad i danas \(/tag/nekad-danas/\)](#)

Najčitanije

[Čitatelji Sound Reporta odabrali najbolje u 2021. \(/special-report/citatelji-sound-reporta-odabrali-najbolje-u-2021/\)](#)

prije 5 dana

[NEKAD I DANAS: Božićne pjesme \(/special-report/nekad-i-danas-bozicne-pjesme/\)](#)

prije 1 tjedan

[Dvorana Lisinski slavi 48. rođendan - prisjetili smo se nekoliko sjajnih trenutaka \(/special-report/dvorana-lisinski-slavi-48-rodendan-prisjetili-smo-se-nekoliko-sjajnih-trenutaka/\)](#)

prije 1 tjedan

Random

[Werefox, ManMachine i Comminor u Zelenoj sobi \(/vijesti/werefox-manmachine-i-comminor-u-zelenoj-sobi/\)](#)

prije 5 godina

[Bitipatibi predstavlja svoje dugoočekivano drugo izdanje \(/vijesti/bitipatibi-predstavlja-svoje-dugoočekivano-drugo-izdanje/\)](#)

prije 4 godine

[Glazbena škola Frana Lhotke iz Siska pokrenula](#)

Već 1960. godine Jugoton je proizvodio 1 400 000 ploča, a postavljen je kamen temeljac za Jugotonov pogon u Dubravi koji je s radom započeo tri godine kasnije, a već tada proizvodili su 10 000 000 ploča na godinu. S vremenom Jugoton je potpisao licencne ugovore s inozemnim diskografskim kućama te su na prostor Jugoslavije na velika vrata došla izdanja stranih zvijezda poput Madonne, The Rolling Stonesa, Bowieja, Eurythmics, Queena, Maidena, Deep Purplea i drugih. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća pojavila se popularna audio kazeta koja je postala simbol cijele generacije 80-ih, a s kojom su mnogi zahvaljujući famoznom petljanju vrpce plesali na liniji između ljubavi i mržnje. Kazetu je u kasnim 90-ima zamijenio popularni CD (compact disc), a u međuvremenu je bilo je i neuspjelih pokušaja poput mini disca čija popularnost je bila kratkog trajanja.

Nova revolucionarna era dogodila se razvojem interneta i novih medija kada je započela digitalna transformacija tržišta. Na početku novog tisućljeća došlo je do velike popularnosti internet radija koji su korisnicima omogućavali personalizirano biranje žanrova, glazbenih brojeva, filtriranja i preporuka, a tako je započela promjena paradigme u odnosu distributera i potrošača. Ovaj period ranih 2000.-ih obilježio je porast piratstva koji je glazbenoj (i filmskoj) industriji zadao velik financijski udarac. Dok su diskografi vodili borbu s internet piratima, na horizontu su se pojavili novi veliki igrači - streaming servisi. Era streaminga koja je u punom jeku i danas u samo nekoliko godina do temelja je uzdrnala glazbenu industriju i njezine konzumente te otvorila brojna pitanja i rasprave o korištenju, dijeljenju, naplaćivanju glazbe te preraspodjeli profita. Neka od dominantnih imena u streaming svijetu su Spotify, Deezer, YouTube Music, Tidal, Amazon Music, Google Play, Apple Music. Prihodi od streaming servisa godišnje su u porastu, a poseban procvat doživjeli su prošle godine nakon početka pandemije (s obzirom na to da su gotovo svi live nastupi otkazani, streaming je zasigurno ovdje uzeo dio kolača. op.a.). Personalizirane playliste, pregledna i lako dostupna pretraga osvojili su milijune ljudi diljem svijeta, a vlasnike streaming servisa postavili su na liste najbogatijih. Prihod od streaming servisa prošle godine na globalnoj razini imao porast od 16.6 % (<https://www.zamp.hr/clanak/pregled/2454/cisac-ovo-izvjesce-za-2020-godinu-veliki-pad-honorara-od-autorskih-prava-u-cijelom-svijetu>) u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj trend vidljiv je i na hrvatskom tržištu u kojem ukupan prihod prošle godine bio više od 5.3 milijuna kuna, što je porast od čak 300 % (<https://www.novolist.hr/scena/strucna-sluzba-zamp-hds-a-zapocinja-s-isplatom-autorskih-honorara-rastu-digitalni-prihodi/>) u odnosu na 2019. godinu.

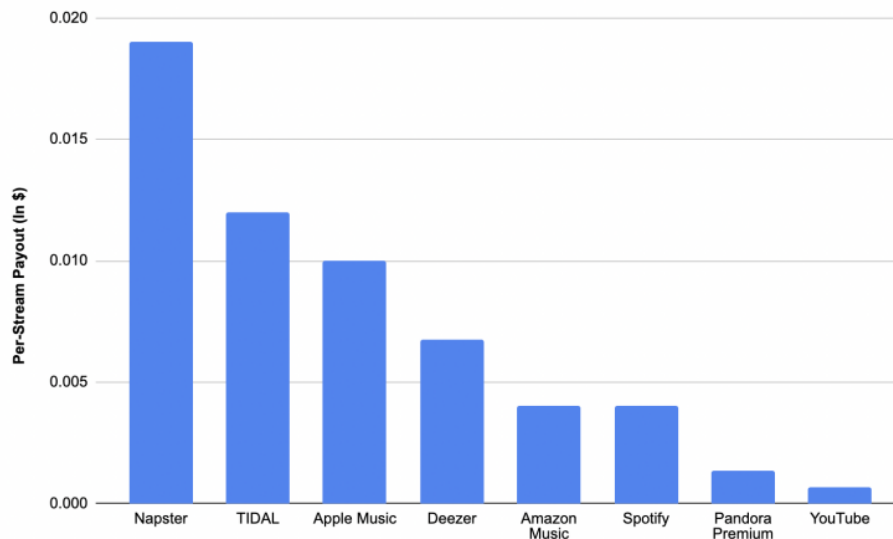
crowdfunding kampanju za obnovu (/vijesti/glazbena-skola-frana-lhotke-iz-siska-pokrenula-crowdfunding-kampanju-za-obnovu/)

prije 11 mjeseci

Plavi ciklus Zagrebačke filharmonije u znaku saksofona (/vijesti/plavi-ciklus-zagrebacke-filharmonije-u-znaku-saksofona/)

prije 6 godina

Upravo ta “megazarada” izvor je jednom od gorućih problema oko kojeg se konstantno vode rasprave unutar glazbene industrije. Naime, velik broj izvođača nije zadovoljan prihodom koji generiraju streamanjem te ističu da je problematično da drugi akteri (prvenstveno same streaming kompanije, pa nakon toga drugi nositelji prava) nepravедno na njihovim autorskim radovima zarađuju više nego oni sami (<https://freeyourmusic.com/blog/how-much-does-spotify-pay-per-stream>), a također smatraju da je isplata po streamu premala (u prosjeku oko 0.004 \$, no iznos ovisi o više faktora primjerice regiji, modelu pretplate...). Ova problematika konstantno je prisutna te je za očekivati da će se polemike između streaming kompanija s jedne strane i izvođača nastaviti i u budućnosti.

Izvor tablice je *Digital music news.com* (<http://news.com/>).

Iako streaming servisi danas postaju, odnosno, već su postali standard često se spominje problem “preodgoja” konzumenata koji većinom demografski pripadaju generacijama koje nisu stasale u digitalnom dobu. O trendovima domaće publike unutar streaming servisa više je ispričao glazbeni urednik i voditelj digitalnog odjela diskografske kuće Aquarius Records, Anđelko Preradović: “*Streaming servisi su danas standard kojeg je teško izbjeći. Može se pojedinac opirati, ali sve ide u tom smjeru za široke mase. Najkorišteniji plaćeni servis u Hrvatskoj je Deezer jer je najduže prisutan ali Spotify bi trebao izjednačiti broj korisnika već iduće godine.*”.

Osim na distributere i publiku, streaming utječe i na same izvođače kojima je ponudio mogućnost dostupnijeg i lakšeg samostalnog objavljivanja glazbe što odlično zvuči u teoriji, no zanimalo nas je kakva je situacija u praksi: “*Objaviti materijal danas može svatko, no baviti se njegovom promocijom, predstavljanjem, slanjem na prave adrese, to je nepoznanica i velikim i poznatim izvođačima. Brzina otkad je nešto izmiksano i nađe se dostupno na streaming servisima, doslovno je mjerljivo u satima, no ta mogućnost nije pametna, a pogotovo nije isplativa mnogima koji se odvažaju na samoizdavaštvo. Uvijek treba izvagati sve opcije i promisliti što je pravi put da glazba koju netko snimi dođe do onih za koje je rađena. E sad, oni koji su nam najpoznatiji očito imaju taj plan razrađen pa se nije loše ugledati na njih, no svaka ideja koja će pomesti konkurenciju je isto dobrodošla, samo pazite da ne izgorite u tom pokušaju kojeg nitko nije izveo.*”, poručuje Preradović te nastavlja: “*Izvođači u Hrvatskoj su tu većinom vrlo skromni i još nemaju naviku direktnog obraćanja svojoj publici putem streaming servisa, a i društvenih mreža uopće. Prednosti su naravno analiza i proučavanje tko je gdje i*

na koji način reagirao na nove pjesme ili materijal ako je u pitanju nešto drugo osim audio zapisa takva trenutna situacija neke čak i plaši ili odbijaju vjerovati da je odaziv vrlo mlak.”

Usred streaming ere u posljednjih nekoliko godina veliki povratak je doživio i jedan vintage nosač zvuka – ploča. Veliki svjetski izvođači poput Adele, Billie Eilish i mnogih drugih svoje nove albume objavljuju i na popularnim vinilima, a prvi puta od osamdesetih ploče u prodaji bolje prolaze od CD-a (<https://www.vecernji.hr/kultura/prvi-put-od-osamdesetih-ploce-se-prodaju-bolje-od-cd-ova-1430616>). Ovaj 'revival' ploča prelio se i na hrvatsko tržište pa ako zavirite u bilo koju glazbenu prodavaonicu ili webshop imat ćete priliku u isto se i uvjeriti. Je li ovo samo kratkotrajni trend, stvar nostalgije ili su ploče napravile svoj trajni povratak komentirao je Preradović:

“Vinili i CD-i postaju stvar kolekcionarstva. Ne vjerujem da će išta od toga potpuno nestati, ali sigurno neće vratiti tržište koje su izgubili. Vinili se danas u Hrvatskoj štampaju u količinama od par stotina komada - pa je izraz 'rasprodana naklada' izuzetno drska, prihvatio bih tu tvrdnju i hvaljenje na barem 5000 komada jer bi to bio nekakav pothvat. CD-i se u svijetu sada obilato koriste za neke bogate deluxe boxove gdje se nemilice trpa sve što se može naći od zapisa (primjerice Metallica Black album deluxe dolazi kao box od četrnaest CD-a i šest DVD-a + vinili) i svakako će imati svoje mjesto u budućnosti gdje očekujem mnoge načine eksploatiranja kupaca.”

Iako se domaća publika posljednjih godina budi i počinje se privikavati na novu streaming eru glazbene industrije u kojoj se trenutno nalazimo, kao i u brojnim drugim stvarima još uvijek za njima pomalo kasnimo. Jedan od razloga za ovakvu situaciju je i činjenica da je trenutno najveći svjetski streaming servis Spotify u Hrvatsku službeno došao tek prošle godine, a i drugi osim njega odgađali su svoj dolazak pa je naše tržište dugo bilo na marginama streaming zbivanja. Takozvana Generacija Z koja je odrasla u digitalnom dobu trenutno prednjači u korištenju streaming servisa dok starija publika još uvijek ima naviku više kupovati CD-e ili glazbu besplatno slušati putem YouTubea.

Bit će potrebno još neko vrijeme da se kod domaće publike normalizira pretplaćivanje na streaming servise i stvaranje novih navika. S obzirom na to da se i diskografi i nezavisni glazbenici sve više odriču ulaganja u fizičke nosače zvuka i orijentiraju na streaming, a u okolnostima u kojima se zbog pandemije cijeli svijet morao ubrzano digitalizirati, očekivano je da će i oni koji to još uvijek nisu, s vremenom morati prihvatiti streaming kao jedinu relevantnu opciju konzumiranja glazbe dok će “opipljivi” nosači sigurno pronaći svoje sigurno mjesto kao zgodne memorabilije.

Ovaj sadržaj nastao je u sklopu projekta
"Poticanja novinarske izvrsnosti u 2021. godini"
Agencije za elektroničke medije.

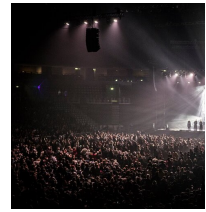

VIJEĆE ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

MIRTA KLARIĆ (/AUTORI/MIRTA-KLARIC/)

Urednica odjela razvoja, produkcije i realizacije zabavnog sadržaja

NEKAD I DANAS: Božićne pjesme

24.12.2021. prije 1 tjedan

([/special-report/nekad-i-danas-bozicne-pjesme/](#)).

NEKAD I DANAS: Uloga radija u glazbenoj industriji

22.12.2021. prije 1 tjedan

([/special-report/nekad-i-danas-radio/](#)).

NEKAD I DANAS: Zagrebačka klubska scena

20.12.2021. prije 2 tjedana

([/special-report/nekad-i-danas-zagrebacki-klubovi/](#)).

NEKAD I DANAS: Stadionski i dvoranski koncertni sp

14.12.2021. pri

([/special-report/nekad-i-danas-stadionski-i-dvoranski-koncertni-spektakli/](#)).

[AUTORI \(/AUTORI/\)](#) [IMPRESSUM \(/IMPRESSUM/\)](#) [PRAVNE NAPOMENE \(/PRAVNE-NAPOMENE/\)](#)

[POSTANI DIO TIMA \(/POSTANI-DIO-TIMA/\)](#) [PARTNERI \(/PARTNERI/\)](#)

(<https://www.facebook.com/mediasphera.hr/>)

9w)